

NETWORKED READINESS INDEX (NRI) ТА ЙОГО РОЛЬ В СИСТЕМІ ГЛОБАЛЬНОГО МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

І. А. ОСТРОВСЬКИЙ, канд. екон. наук, доц.,
доц. кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
У. В. МАКСЮТА, магістрантка
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Велика частина економічного життя світу в період пандемії COVID-19 перейшла в онлайн-режим (насамперед, електронна комерція, купівля продовольства, ліків, телемедицина, віртуальні класи, відеоконференції та інші дистанційні послуги). Усі ці нововведення стали відповіддю на кризу. Проте, скоріш за все, вони залишаться з нами і після її подолання. Наслідком усіх цих зрушень стане переведення зростаючого числа послуг у цифровий формат і подальше збільшення їх частки в експорті. Цифрова революція також супроводжується скороченням практично всіх торговельних витрат (транспортних, логістичних, митних, інформаційних і трансакційних). Удосконалення цифрових технологій буде й далі сприяти посиленню цифровізації світової економіки та зростанню частки послуг, що поставляються в цифровій формі. Лідерами зростання, звичайно, залишаться телекомунікаційні, комп'ютерні й інформаційні послуги.

Перебіг цифрової трансформації у країнах світу йде по-різному. Для оцінки ефективності та ступеню охоплення цифровізацією використовують численні індекси та рейтинги. Одним з них є Індекс мережевої готовності (Networked Readiness Index – NRI), що характеризує рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у країнах світу. Оскільки в основі більшості ІКТ лежить цифровізація, це означає, що індекс мережевої готовності комплексно відображає проникнення цифрових процесів у економіку й життя суспільства. Щорічні результати розрахунків цього індексу надають Всесвітньому економічному форуму в рамках доповіді «Глобальний звіт з інформаційних технологій» (The Global Information Technology Report).

Індекс NRI–2020, оприлюднений наприкінці 2020, вимірює рівень розвитку й ефективність використання ІКТ 134 країнами світу по 62 параметрам, розбитим на 4 укрупнені групи (напрямки): «Технології», «Людський фактор», «Управління», «Вплив».

За підсумками 2020 р. Україна посіла у загальному рейтингу NRI 64 місце і розташувалася між Мексикою та Білоруссю. Наша країна отримала 58 місце у групі «Управління», у групі «Технології» – 62 та у «Людському факторі» – 65 місця.

Найбільш слабкі позиції Україна має в групі «Вплив» (79 місце), а точніше – у підгрупі «Вплив на реалізацію цілей сталого розвитку» (91 місце). Водночас за рівнем грамотності дорослих Україна є одноосібним лідером.

Головна корисність подібних індексів полягає в тому, що вони вказують, які корективи треба внести в процес цифровізації, аби вона дійсно перетворилася у драйвер економічного й соціального розвитку. Судячи з рейтингу NRI-2020, Україні потрібно активно розвиватися в усіх напрямках: підвищувати комп'ютерну грамотність населення, активізувати інвестиції в цифрову інфраструктуру й новітні технології, поліпшувати керування процесами цифровізації й, головне, збільшити її соціально-економічні ефекти. При цьому баритися із внесенням цих коректив не можна, тому що швидкість адаптації до нових технологій постійно прискорюється. Це може привести до того, що більша частина плодів цифровізації залишиться тим країнам, які створять кращі умови для її прискорення.

Нові можливості в українських експортерів послуг будуть виникати й із удосконаленням таких технологій, як «хмарна зайнятість», телеприсутність і телеробототехніка. Вони можуть усунути бар'єри, пов'язані з регулюванням торгівлі послугами, та нівелювати фактор вартості пересування провайдерів послуг і клієнтів. Наслідки таких змін матимуть революційний характер. Працівники в бідних країнах, які зможуть пропонувати свої послуги дистанційно, будуть конкурувати із працівниками з багатих країн. У майбутньому це може повністю перетворити торгівлю багатьма послугами. Постачальника можна буде знайти в будь-якій точці світу та при цьому орієнтуватися тільки на якість і вартість послуги.

У підсумку цих зрушень наша країна може опинитися у трендах світового ринку, де лідерами зростання є послуги, що постачають у цифровій формі, а також скористатися можливостями, які відкриваються в цьому сегменті торгівлі у мірі посилення цифровізації. Наприклад, окрім очного навчання іноземних студентів, наша країна могла б постачати ці послуги у цифровому вигляді. Програми «Уряд у смартфоні» та «Економіка в смартфоні» є вдалими прикладами прагнення України до технологічного та інформаційного розвитку [2]. Проте цей шлях досить тривалий та складний й вимагає значних ресурсів.

Незважаючи на очевидні гідності цифрових технологій та цілком позитивний вплив на виробників і споживачів товарів і послуг, деякі наслідки їх широкого застосування викликають питання, зокрема, щодо можливої втрати контролю над персональними даними, монопольного домінування великих компаній на ринках і цифрової нерівності, які підсилюються. Для зниження зазначених ризиків потрібні спеціальні програми керування ними, які повинні стати невід'ємною частиною загальних програм керування цифровізацією. Такий підхід дозволить вивести національну економіку й соціальну сферу країни на рівень, що відповідає новій технологічній епосі.

Література:

1. The Network Readiness Index 2020: Accelerating digital transformation in a post-covid global economy / Editors: Soumitra Dutta and Bruno Lanvin. Washington: Portulans Institute. 2020. 330 p. URL: <https://www.portulansinstitute.org> (дата звернення 23.01.2021).
2. «Держава у смартфоні»: в Україні запустили тест на цифрову грамотність. *Укрінформ*. 2020. 2.11. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3128108-derzava-v-smartfoni-v-ukraini-zapustili-test-na-cifrovu-gramotnist.html> (дата звернення 23.01.2021).